

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452 902. szám alatt hagyta jóvá.

A balesetbiztosítás.

Nagy nembánomságnak, hogy ne mondjuk könnyelműségnek mondható, ha oly foglalkozású emberek, kik munkakörükben fogva a véletlen esélyeknek jobban ki vannak téve mint mások, nem biztosítják magukat baleset ellen.

Az embereknek legnagyobb része abból indul ki, hogy őket tanusított elővigyázatuk és éberségük folytán nem érheti semmi és rendesen a foglalkozásuknál eltöltött hosszú időre hivatkoznak, melyet már szerencsésen átéltek. Okoskodásuk azonban nem helytálló, mert nem azt kell tekinteniök, hogy éppen ők azok a szerencsések, akiket nem ért még baleset, hanem hogy munkakörükben már hány szerencsétlenül el és ez milyen százaléka azoknak, akik egy és ugyanazon munkakörben működnek. Ha ezt tekintetbe vesszük, akkor azonnal tudatára ébrednek annak, hogy a balesetek igenis jelentékeny százalékat képezik azoknak, akiknek egészségük vagy életük foglalkozásuknál fogva nagyobb kockázatnak van kitéve, mint más halandónak.

Ennek legjobb bizonyossága az a baleseti statisztika, mely havonként lapunk hasábjain megjelenik. Egyesületünk sok évi működése alatt mindeddig alig mult el hónap, hogy tagjaink közül egyet-kettőt nem ért volna kisebb-nagyobb baleset és nem mult el év, hogy egy vagy két tagunk ne vesztette volna életét baleset folytán. Ha már most tekintetbe vesszük azt, hogy éppen a kézi munkával, vagy a gépeknél és a gépeken foglalkozók és a vasuti alkalmazottak azok, akik a legfokozottabb mértékben ki vannak téve annak, hogy a saját hibájukon kívül munkaképtelenné válhatnak, vagy életüket veszíthetik és ha azt is számba vesszük, hogy ily foglalkozású emberek anyagi viszonyai ritkán olyanok, hogy

családjaiknak legszerényebb megélhetése is a családfentartó nélkül lehetséges, akkor bizony vétkes könnyelműségnek mondható, hogy ezek az emberek családjaik jövőjére semmit nem gondolnak.

Az igaz, hogy a munkásembernek a mai rossz kereseti viszonyok között már maga a megélhetés is nagy gondot okoz; de ha azt vesszük, hogy a biztosítás a jövőről való gondoskodás, tehát a megélhetés későbbi lehetősége, melynek időpontja nem határozható meg; akkor ez is a mindennapi szükségletek fedezéséhez tartozik.

A biztosítás fejlettsége ma már olyan, hogy a fizetendő díjak csekélységükben fogva a legszegényebb háztartásban is nélkülözhetők azért a nagy célért, melyet szolgálnak és azért a felelősségért, melylyel mindenki családjának tartozik.

Ezeket előrebocsájtva felkérjük tagtársainkat, hogy ismeretségük körét egyesületünk tevékenységével megismertessék, mert csak így tesznek szolgálatot annak a nagy célnak, melyet mindnyájan magunk elé tűztünk. Ha magunk nem dolgozunk azon, hogy erkölcsi és anyagi viszonyainkban javulás álljon be, ha magunk nem állunk azoknak a humánus eszméknek szolgálatába, melyek mindnyájunk meggyőződését képezik, akkor azoknak a munkálkodása, akiket egy jobb jövő vezet és érte sikra szállanak, céltalanná válik.

Nekünk mindnyájunknak arra kell törekednünk, hogy társadalmi uton mindazon jóléti intézményeket megvalósítsuk és működésbe hozzuk, melyek arra valók, hogy a munkájuk után élő embereknek elsőrendű szükségleteiket biztosítsák. Ezt azonban csak úgy lehet elérni, ha a kevés anyagi erővel rendelkező emberek egymással szövetkezve, egymásnak kölcsönösen segítkeznek. Mennél többen társulnak, mennél nagyobb kitartással küzdenek, annál többet fognak azokkal az

egyenként csekély erővel létrehozni, mert valódi hatalmat csak az erőknél csoportosítása képvisel.

Ne várjunk mi senkinek segítségére, hanem bizzunk rendületlenül a magunk erejében. Azok a szép eredmények, melyek legjobb tanúi a mi munkálkodásunknak, ma már biztatóan kecsegtetnek azzal, hogy törekvéseink nem voltak meddőek.

E tekintetben sokat tanulhatunk a külföldi munkásoktól. Azok közt alig van egy is, aki ne tartoznék valamely szervezethez, vagy többhöz is, mely szervezetek csakis azzal foglalkoznak, hogy a mai társadalom hibáit enyhítsék és a szegény emberek gazdasági céljait szem előtt tartva, anyagi helyzetükön célszerű intézkedések útján javítsanak.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő.

3. A tag törvényes nevének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálzási segélyek:

Lapunk 10 ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 104.975 kor. — fill.

Ujabb segélyek:

1634. Vukmanits Károly, Zágráb, neje halála után ... .. 300 kor.

Balesetsegélyek:

Lapunk 10-ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 30.811 kor. 26 fill.

A szövetség.

A mióta a kereskedelmi miniszter a Vasutasok Szövetségének megalakítását engedélyezte, azóta a vasutasok egyes kategóriái mind nyíltabban állást foglaltak a szövetségnek általánosítása ellen és minden oldalról felhangzott a szolgálati ágak szerinti szervezkedés kívánsága. Ennek azonban semmiféle személyi oka nincs, mert azokat az egyes felszólalásokat, melyek a szövetség megalakításában működő személyek ellen irányulnak, nem lehet komoly oknak venni arra nézve, hogy a vasutasok különféle szolgálati ágai külön-külön szervezkedni kívánnak.

Ennek sokkal mélyebben fekvő okai vannak.

A vasutasok, habár mindnyájan egy és ugyanazon célra szolgálnak, mégis az egyes szolgálati ágak érdekei sokban nagyon eltérnek egymástól és majdnem azt kell mondanunk, hogy ezek az érdekek egymással ellentétesek. Azok, akik a szövetség vezetésével annak idején meg lesznek bízva, még a legjobb akarat mellett sem lesznek képesek ezeket az ellentéteket elfogulatlanul megbírálni; még kevésbé azonban azoknak a kívánságoknak eleget tenni, melyek ily alakban náluk összehalmozódnak.

Azt talán nem is kell tovább fejtegetni, hogy ilyen esetekben kik fognak elesni azon erkölcsi támogatástól, melyet a szövetségtől az alkalmazottak minden egyes csoportja joggal várhat.

A mozdonyvezetők ezzel tisztában voltak, midőn a szövetség alapszabálytervezetében az ő speciális érdekeiket nem látták felkarolva. Még inkább látták ezt a munkások, akik szervezetük révén a leghevesebb harcot indították meg a megalakulandó szövetség ellen.

A mozdonyvezetőknek sikerült is a minisztertől az ő külön szövetségük engedélyezését kieszközölni. A munkásoknak ez csak úgy sikerült volna, ha működésüket egyes széthúzó és haszonleső elemek átmenetileg meg nem bénították volna és gazdasági szervezetükbe nem viszik bele a politikát. Vezetőik ügyessége azonban ezeket a hibákat már kiköszörülte és remélhető, hogy ők is rövid időn belül megalkotják a maguk szövetségét. És a vasutasoknak minden egyes ága leghelyesebben cselekednie, ha külön-külön szövetkezne és ily módon speciális érdekeit istápolná. Ha azután ezek a szövetségek valamely módon egy központban egyesülhetnének, mely az egész vasutas-testületet hivatva volna összetartani, akkor talán el lehetne azt a célra érni, mely mindnyájunknak szeme előtt lebeg, de amelyet eddig senki sem akart vagy nem mert megnevezni.

Ilyen módon elesnék az a sok panasz, az a sok személyeskedés, mely a szövetség létesítését mint egy fenyegető felhő lépten-nyomon kíséri, elesnék az a sok gyanúsítás, hogy egyik a másik hátán akar

nagyra nőni, vagy önző céljait megvalósítani igyekeznek. Az hiábavaló ábránd, ha bárki azzal a reménnyel kecsegteti magát, hogy a jelenlegi tervezetre alapított szövetség a vasutasoknak bármelyik osztályát is ki fogja elégíteni. Az meglehet, hogy nagyjában jobb lesz, mint a többi ilyenforma intézménye a vasutnak; de csak addig, míg oly férfiak fogják vezetni, akik az összes szolgálati ágak vasutasait és azok igényeit ismerik. Ellenkező esetben ez a szövetség is csak a Vasuti-Club nivójára fog leszállani, melyet inkább a hivatalos kényszer, mint a meggyőződés annak szükségéről tart fenn és minden esetre abban a pillanatban feleslegessé fog válni, amelyben az egyes csoportok a maguk szövetségét megteremtik.

A hitelbiztosítás.

Irta Beck Géza, az O. M. K. E. titkára.

A hitelbiztosítás problémájáról ujabban nálunk is gyakran esik szó. Nemrégiben bejárta a lapokat az a hír, hogy az érdekelt körök egy a hitelbiztosítással foglalkozó hazai vállalatnak megalakításán fáradoznak, sőt hogy e terv megvalósítása már legközelebbre várható. Ugy látszik azonban, hogy a felmerült nehézségekkel nem olyan könnyű megbirkózni, mert az illető vállalat létrejöttéről még hallgat a krónika. Tényleg a hitelbiztosítás történetének tanulságai nem éppen biztatók arra nézve, hogy ilyen vállalkozás számára ez idő szerint a mi viszonyaink között tőke kínálkozzék.

Bár már a XVIII. század elején kezdtek kísérletezni a hitelbiztosítás eszméjével, az azóta lefolyt hosszú idő alatt sem sikerült azt a szilárd alapot megtalálni, amelyen a hitelbiztosító intézetek működhetnének és megállapítani az irányt és elveket, amelyek szerint üzletvitelük igazodjék. Legutóbb a német biztosítási tudományok egyesületének júniusban megtartott konferenciáján folyt kimerítő vita a hitelbiztosítás kérdéséről. Ez alkalommal egy magyar biztosítási szakférfiu részéről szintén terjesztettek elő, kellő figyelemmel a magyarországi viszonyokra, egy javaslatot, amely lényegében a következő:

»A hitelbiztosítás eddig ismert általános formájában ez idő szerint még meg nem valósítható, az üzleti hitelnek az a része ellenben, mely üzleti váltók által nyert fedezést, igenis alkalmas és meghatározott alapot nyújt a biztosításra és a biztosítás e téren is közszükségnek felel meg. Biztosítások csak bejegyzett cégek részéről fogadtatnának el. A hitelbiztosító intézet biztosításra csak jó követeléseket fogadna el, mely czéltől az intézet kebelében tudakozó osztály volna szervezendő. A biztosítási díj szabály szerint a biztosítandó követelés 1%-ában volna megállapítandó, esetleg azonban szabad alku tárgya is lehet.«

Sajnos, ezt a javaslatot sem tarthatjuk, minden érdekessége mellett alkalmasnak arra, hogy gyakorlati megvalósítása esetére egyrészt megfeleljen a biztosítást kötik érdekeinek, másrészt kellő alapot nyújtson egy hitelbiztosító intézet zavartalan működéséhez és életképességéhez. Már az a megszábotott feltétel, hogy csak jó követelések és csakis váltók fogadtatnak el biztosításra, jóformán teljesen kizárja,

hogy a biztosítás megkötését az üzleti körök magukra nézve kecsegtetőnek találják és abba belemenjenek. A váltón alapuló követelés, már ennél a természeténél fogva is (az adósoknak különben egyforma bonitása mellett) jobb, mint a nyílt követelés, mert inkább lehet számítani pontos megfizetésre és a követelés esetleg törvényesen is gyorsabban hajtható be.

Ha már mostan a biztosítandó künlevőség tekintetében a társaság egyrészt azt követeli, hogy váltóval legyen fedezve és ezenkívül még azt is, hogy a követelés absolute jó legyen, egyáltalában nem képzelhető el, hogy üzletköre számára megfelelő mennyiségű anyagot találjon a biztosító társulat. Mert hiszen a kereskedő vagy iparos a hitelbiztosítás igénybevételével azt kívánja elérni, hogy a künlevőségénél öt évente érhető veszteség tekintetében bizonyos megnyugvást nyerjen és hogy előre legalább körülbelül biztosan számolhasson az esetleges veszteség nagyságával. Ha csakis váltóval fedezett s egyúttal jó követeléseit biztosíthatja, ezt a czélt nem éri el, mert az összes nyílt követeléseinek vagy nem feltétlenül jó, bár váltóköveteléseinek kockázatát ő saját maga kénytelen viselni. Ehez járul még az is, hogy tudvalevőleg az áruforgalomban amaz adósok száma, akik váltókötelezettséget hajlandók vállalni, napról-napra fogy és igen kedvező már ott az arány, ahol az összes künlevőség 30%-a váltóval van fedezve. A biztosítási díjnak a javasolt módozat mellett olyan alacsonyoknak kellene lennie, hogy a biztosító intézet e jövedelem alapján alig működhetnék. Hogy a díj legtöbb esetben egy százalékban állapíthatnák meg, az teljesen keresztülvihetetlen.

A hitelbiztosítással, a javasolt módozathoz körülbelül hasonló alakban foglalkozik egy nemrégiben Londonban megalakult társulat, a „The Trade Acceptances Guarantee Syndicate“, amelynek azonban még csak ezután kell bemutatnia életképességét. Ugyisint egyik üzletágát képezi a váltókövetelések biztosítása, a visszkeresetről való lemondás melletti leszámítolás formájában, az Eitzen et Co. hamburgi czég tulajdonát képező „Delcrede Kontor“-nak is.

A féligmeddig eredményesen működő hitelbiztosító intézeteknél azt a rendszert látjuk követni, hogy a biztosítást kötiknek összes künlevőségeire kiterjed. Így van ez a „The Ocean Accident and Guarantee Corporation Limited“ angol társulatnál, amelynél a kötvények feltételeinek első §-a kimondja, hogy a biztosítás alapját az összforgalomnál szenvedhető veszteség képezi. Csakis az ilyen rendszerű biztosítás szolgálhat igazságos mértékű a díjak megállapításánál és másrészt csakis ez a módozat gátolhatja meg azt, hogy a biztosító intézet kárt szenvedjen azáltal, hogy biztosított adósoknak bonitása utólagos igazolatlan tülhitelezések folytán csökkentessék.

Hogy különben a hitelbiztosítás intézménye eddig nem tudott mélyebb gyökeret verni és bevélni, annak a rendesen felhozott okokon, mint a csődstatistika hiányos voltán, sőt némely helyen teljes hiányán, a hiteltudósító intézmény nem tökéletes fejlettségén, a hiteltörvények fogyatékoságán stb. kívül oka főként az, hogy a hitelbiztosító intézetek kénytelenek, hogy érdekeiket teljesen megóvják, tulságosan szigorú szabályok alapján mű-

ködni és az ellenőrzés gyakorlása czéljából oly mértékben beavatkozni a biztosítást kötők üzletvitelére és autonóm rendelkezési jogaiiba, hogy ez az összeköttetés folyamán előbb-utóbb megzavarja a békés jó viszonyt és differenciákat szülve, szakításra vezet. A legutóbb a berlini konferencián előterjesztés alá került Molt-féle javaslat fokozott mértékben szenved ebben a hibában és ezenfelül még azt is kifogásolták rajta, hogy szinte frivolnak mondható az a törekvése, hogy hat millió tőkével akarja megalakítani az intézetet, amikor az utolsó két évben a fizetésképtelenségeknél szenvedett veszteségek 297, illetve 354 milliót tettek ki.

Aki a hitelbiztosítás problémáját sikeresen akarja megoldani, annak mindenekelőtt arra kell törekednie, hogy minél kevésbé komplikált és inkvizitorius jellegű módozatot találjon. Nálunk, Magyarországon a hitelbiztosítás ez idő szerint való meghonosítására vonatkozó törekvéseknek egyelőre sikert nem jósolhatunk. Hitelviszonyaink szervezetsége messze elmarad a gazdaságilag hatalmas nyugati államokétól, minélfogva egyelőre nincs kilátás arra, hogy nálunk hasonló intézet prosperálhasson. Ezzel azonban nem akarjuk azt mondani, hogy a jövőben nem nyílik majd erre nálunk is kellő tér. De ezt előbb sok mindenféle más teendőnek kell megelőznie. Legsürgősebb volna hiteltörvényeinknek megfelelő reformja és különösen a csődönkívüli kényszeregyezés törvénybe iktatása. Az a rengeteg vagyon, amelyet ez idő szerint évente a csőd költségek megemésztene, továbbá az óriási összegek, amelyek a hitelezőkre nézve veszendőbe mennek a csőd tömegben leltározott áruk ajándékaron való elpocsékolása által, jórészen megmenthetők volnának a hitelezők részére, a csődönkívüli kényszeregyezés útján. Ezt a hitelbiztosítás nem pótolhatja, mert a biztosító intézet végre is csak a bevételezett díjakból fizethet ismét. A csődönkívüli kényszeregyezés intézményének előzetes megvalósulása azonban lényegesen megjavíthatja és meg is fogja javítani a hitelbiztosítás fejlődésének esélyeit is, mert a csődönkívüli kényszeregyezés a hitelezésnél számításba veendő kockázatot, illetve az évente bekövetkező veszteségeket mindenesetre nemcsak csökkenti, de egyenletesebbé is fogja tenni, úgy, hogy az ez irányban megváltozott viszonyok mindenesetre megbízhatóbb, szilárdabb alapot fognak nyújtani a hitelbiztosítás számára, mint a jelenlegiek.

A munkásviszony egy németalföldi gyárban.

— Dr. Kanyó Géza. —

A Delft németalföldi városban levő németalföldi szesz-, élesztő- és olajgyári társulat telepén Van Marken igazgató oly munkarendszert s ezzel kapcsolatos intézményeket léptetett tételbe, melyek a munkásokat a mai társadalmi állapotokkal, a mai műveltséggel kibékíthetik, sőt a magasabb társadalmi osztályok előnyeiben is részesítik. A munkások anyagi előnyeire, jólétére sőt szellemének foglalkoztatására irányuló intézményei után a gyár alkalmazottai megelégedetten és nyugodtan nézhetnek a jövőbe s igé-

nyeiknek megfelelő egyéni, családi s társadalmi életet élhetnek. Lássuk tehát delftinek nevezett rendszert, miként Földes egyetemi tanár utazása közben szerzett tapasztalatai után ismertté tette.

A munkabérendszernél egy az igazgatóság és a munkabizottság között létrejött szabályzat az irányadó. Alapját a személyzet beosztása képezi. Következő csoportok vannak: főhivatalnokok, hivatalnokok és főmesterek, alsóbb hivatalnokok és almeisterek, irnokok és munkások, segédírnokok és segédmunkások. Ezen utóbbiak husz éven aluli fiatal emberek. A munkát a szükséges ismeretek és ügyességek, a felelősség, a testi erő stb. szerint osztják ki. A főhivatalnokok, hivatalnokok és főmesterek fizetését és bérét az igazgatóság megegyezés alapján állapítja meg. Az almeisterek fizetése 10 órai munkanap mellett 14 frt hetenkint. Az almeisterektől lefelé a bér óraszámában számítatik és fizettetik. Az összes munkások a végzendő munka szerint hat osztályra osztatnak. A hat bérosztály szerint egy-egy órai munka bére a következő:

1. bérosztály	16·5 cent,	azaz	15 kr.
2. »	17— »	»	15 ¹ / ₂ »
3. »	17·5 »	»	16 »
4. »	18— »	»	16 ¹ / ₂ »
5. »	18·5 »	»	17 »
6. »	22— »	»	20 »

A legelső osztályoknak a bére tehát úgy van megállapítva, hogy a mellett még olyan keresetre lehessen szert tenni, melyből egy nem nagyon számos család szerény igényei kielégíthetők. Ez a legkisebb a jelen viszonyokhoz képest 12 frtban állapított meg. A segédmunkások óránként 12 centet, azaz 10¹/₂ krt kapnak. Az irodai munkások 7¹/₂ órai munka mellett kapnak 7—15 frtot. Oly munkások, kiknek munkája különös képességeket követel, 1 frt után 2—20 krral magasabb bért kapnak.

A munkások a fentebbi hat osztályon kívül még egy osztályozásnak vannak alávetve a szerint, a minő a buzgalom. Ennek megfelelően öt osztály állittatik fel. Minden ujonnan belépő munkás csoportjának első osztályába kerül. A magasabb osztályba való előléptetés minden év január 1-én a tapasztalt buzgalom alapján történik. Minden munkás, a ki az első év után nem jut a második, a második után a harmadikba stb., a szokásos felmondás után elbocsáttatik; ez által is a buzgalom kifejtésére kívánnak a munkásoknál hatni. A magasabb osztályhoz való tartozással jár a bérnek felemelése, mely a második osztályban 1 frt után 2, a harmadikban 5, a negyedikben 10, az ötödikben 20 krral emeli a bért. Vannak ezenkívül még egyéb jutalmak is; így jutalmat kapnak a munkások olyan munkáknál való sikeres közreműködésért, melyeknek sikere többeknek pontos összeműködésétől függ; vannak jutalmak továbbá különös érdemekért, takarékoságért időben vagy anyagban stb. A jutalmak minden harmadik hónapban kiszámittatnak és a jutalmi pénztár szabályai szerint kezeltetnek. Az igazgatóság azon helyes elvből indul ki, hogy a fiatal, nőtlen munkásoknak nem szabad egész bérüket felhasználni, hanem tartoznak abból későbbre egy tartalékalapot gyűjteni. A jutalmak tehát csak oly munkásoknak fizettetnek ki teljesen, kik családostól emberek és a kik négy vagy több 15 éven alóli

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A kolumbácsi légy.

A kétröpűek azaz a legyek több mint tizezer ismert fajt számláló rendjében számos oly fajjal találkozunk, melyek az emberiség jóltevői gyanánt tekinthetők, mert részint, mint közegészségügyi örök-a bomlásnak indult szerves testek enyészését siettetik és számos kártékony rovar elpusztítanak, részint, mert más hasznos, vagy legalább ember gyönyörűségére teremtett állatoknak eledelül szolgálnak, vagy a méhfélékkel és más rovarokkal együtt a növények termékenyítését eszközlik. E jó tulajdonságaikkal szemben, a rovarok ép e rendjében azonban vannak oly fajok is, melyek az ember szorgalma, vagyona ellen törnek, midőn a terményekben roppant károkat okoznak (*Cecidomyia destructur*, hesseni legyek), vagy hasznos házi állatait bántalmazzák, ezek betegségét, sőt halálát is előidézik (*Oestridae* et *Tabanidae*, bögöly- és pöcsökfélék).

Ez utóbbiak közé tartozik a baromtenyésztés egyik legnagyobb ellensége, a kolumbácsi légy, mely hazánk déli vidékein és Szerbiában kisebb-nagyobb számban minden évben megkivánja a maga áldozatát.

Annak idején közlötték lapjaink, hogy a kolumbácsi legyek Temesvár környékén szurásaikkal számos barmot öltek meg. Józsefszállás községben 60 lovat, Buziás környékén pedig több száz darab különféle háziállatot ejtettek el. Temesvárott dobszó mellett volt kiadva a parancs, hogy a lakosok marháikat a legelőre ki ne hajtsák. Temesvártól északra a Marosig, de főleg Uj-Arad és Lippa fölött terjedt el a csapás és mindenütt tetemes károkat okozott. Sőt egyik vidéki lapban azt is olvastam, hogy a kolumbácsi legyek, valószínűleg a szél által vitelve, egész Ungvár környékére elvetődtek, hol 30 darab különféle lábas jószágot gyilkoltak meg.

E kis legyek legnagyobb számmal a kolumbácsi vagyis helyesebben mondva gollubácsi (a szerb Paszarovitz kerületben) régi vár környékén, továbbá a Dunapart alacsony, nedves bokrokban bővelkedő helyein, főleg Uj-Palánka és Orsova közt fordulnak elő, és a legelőn s a szántóföldeken levő háziállatokat fölkeresve, szurásuk és azok vérének kiszívása által megölik vagy legalább hosszabb ideig betegékké teszik. De találták és észlelték őket Ausztria-, Szilézia-, Csehország-, Mecklenburg- és brandenburgi örgrófságban is, habár nem oly nagy mennyiségben és csak ritkábban, mint nálunk és Szerbiában. Ez előbb említett idegen országokban és Laplandban, azon-

kivül egy más kisebb, a kolumbácsi légygyel közel rokon faj, a *simulia reptans* Linn gyakori; de a melyet Frivaldszky János muzeumi igazgató-őr ur 1874-ben Temes megyében s előbb már másutt is, gyűjtött.

E kártékony állatok megjelenése ama tájékok lakosai előtt, hol pusztítani szoktak, hosszú ideig sötét talány vala. Gollubács környékének lakói Szerbiában azt hitték, hogy a gollubácsi régi várhoz közel fekvő mészhegyek barlangjai ez állatok születési és tenyésző helyei, mivel azokat e barlagok üregéből néha sötét füst gyanánt roppant tömegekben látták kijönni. E nézet volt elterjedve Temes és Szörény megyékben, főleg az oláhok között, kik még hozzátették, hogy a sárkány, melyet Sz. György megölt, e barlangban volt eltemetve, és szájából kelnek ki e kártékony rovarok, más mérges állatokkal együtt. E meséből csak annyi lehet a valószínű, hogy a bábból kikelt legyek kedvezőtlen időjárásakor az ily üregeket fölkeresik és rövid ideig menedéket használnak. A barlangok üregeinek befalazása a dolgon mitsen javított. Szárazság, hideg idő, tartós esőzések és nagy szelek a leghatalmasabb ellenségeik.

A kifejlett szárnyas rovar nem egészen 2 vonal (3—4 mm.) hosszú és $\frac{1}{2}$ vonal (1 mm.) széles. Teste fekete, fehéres porral és ércsárga szőrözettel, sűrűn fedett, úgy hogy a torj vagyis a test második főrésze palakébe játszó; a potroh azaz a végtest fehérsárga, felül barnás; száraz példányokon gyakran csak a hasoldalon sárgás és a háta fekete barna. Csápjai sárgásak, száraz példányokon elül barnák. A homlok szürke. A falámok sárgák vagy sárgásbarnák. Lábai sárgásfehérek, a czombok, a lábszárak és az első, hosszú kocsaiz hegye, valamint a kocsaik barnák. Szárnyai tiszták, átlátszók, s azokon a mellső hosszerek sárgásak. Végre az oldalas szürösérték fogcsoltak.

E nevezetes állat életkörülményeinek minden egyes részletét teljesen még ma sem ismerjük. Dr. Medovics, szerbiai orvos, a szerb kormány megbízásából tanulmánya tárgyává tévén a kolumbácsi legyeket, a Gollubatz régi vár romjai körül hat oly hegyi patakot talált, melyekben a legyek álcái nagy mennyiségben éltek, hol ez állatok alkalmasint a vízben tenyésző ázalagokkal élnek egyedül.

Az időpont, melyben e légy tömegestül megjeleni szokott, ápril közepére vagy május elejére esik, az időjárás szerint.

Némely években ekkor a levegőt annyira belepik, hogy lélegzetet venni sem lehet miattok. Nem

ritkán oly nagy tömegben érkeznek, hogy távolról fellegek gyanánt tűnnek fel. Egy ily felleg megpillantásakor a nyájak ösztönszerűleg elhagyják a legelőt és a falvakba menekülnek. A legyek rendszeresen már május hó második felében eltűnnek, noha egyes példányokban az egész nyáron át észlelhetők. Évenként csak egy nemzedék jelenik meg; noha Flörke és mások kettőt említenek. A himek párzás után elszélednek, elhalnak; a nőstények pedig a hegyi patakok vizéből kiálló füvek, kákák és bokrokra rakják petéiket, honnan a kikelt álcák a vízbe mennek, hol éltők nagy részét töltik, s azt csak mint szárnyas állatok hagyják el, miként a szunyogok.

A lovak, a szarvasmarhák és sertések leginkább ki vannak téve támadásaiknak. Jobbára a finom, puha és szőrtelen testrészeket keresik ki: s azért a szemszögleteire, a szájra, az orrlyukakra, stb. telepednek le; sőt nem ritkán a szájba, a fülekbe, a torokba és a légcsőbe is behatolnak.

Az ember sem ment szurásaiktól, de ellenük könnyebben védheti magát; mindazáltal vannak följegyezve esetek, melyeknek kis gyermekek lettek áldozataivá, midőn a munkával elfoglalt anya csecsemőjét magára hagyva, a fűben engedte heverni, vagy azt a fa ágán készített hintába tette s attól eltávozott.

Minden egyes szurás, melyet e rovar az állatokon és az embereken ejt, nagy, égető viszketéget, igen fájdalmas, kemény, gyorsan keletkező dagánatot okoz, mely még 8—10 nap múlva is alig mulik el. Ha több ilyen van egymás mellett, erős lázat, a sebzett helyeken gyuladást, fenésedést, ingerlékeny egyéneknél görcsöket és rángatózásokat szül. Könnyen megérthető tehát, miként képesek ez apró legyek oly nagyszámu állat halálát néhány óra lefolyása alatt előidézni.

Nem mindig következik ugyan halál be az ily légyszurások után, gyakran csak hosszas, betegeskedés, étvágy- és tejhiány, dologra képtelenség, elsoványodás, s hasonló bajok a következményei, de a melyek miatt a földmives nem csekély kárt szenved és a baromtenyésztés is hátrányoknak van kitéve.

A csapás által látogatott tájékok lakói, a legyek elűzése végett, házaik körül és a legelőkön szalma, széna, falevél, száraz gallyból összehordott rakásokat gyujtanak meg, melynek füstje aztán elűzi a

hivatlan vendégeket. A barom ösztönszerűleg siet e rakások felé, s ennek közelében telepszik le. Az utazók e célra nagy füstöt terjesztő, gyanta, szurkosfenyő, csepü és szalmából készített fáklyákat használnak, miket magukkal visznek.

Jólehet e szer igen hathatós, de mégsem képes e kártékony állatok működését minden időben megszülyozni, mert az éhség kényszeríti a marhát e rakásokat el-elhagyni; de meg nem is mindenki van oly helyzetben, hogy a tüzet folytonosan ápolhassa.

Némelyek a marhát ürömförézzel mosogatják, minek bár némi hatása lehet, de mégsem kielégítő e legyek távoltartására, főleg ha a mosás nem mindennap ismétlik.

A légyszurás ellen gyógyszerül a következőket ajánlják. Borogatásokat langyos tejjel a megszurtt és feldagadt részekre, vagy friss lenolajat, friss vaját melyek az égetést igen enyhítik, langyos, puhító fürösztést. Veszélyesebb esetekben pedig orvos hivatandó.

Medovics az álcáknak a hegyi patakokban való fölkeresését és az iszapnak, melyben tartózkodnak, eltávolítását ajánlja a legyek kevesbitése céljából; de ajánlata aligha célra vezetne mindaddig, míg ez állatok életkörülményei minden egyes részletükben ismerve nincsenek.

Lakatos Fülöp Temes-Miklósi váltó őr cserélni óhajt hasonló állásban levővel. Erre vonatkozó ajánlatok közvetlenül hozzá intézendők a fenti czim alatt.

Dr. Szász Géza

fogorvos, egyesületi tagunk,
az egyesület tagjainak a foghuzást
ingyen eszközli, a többi fogorvosi kezelésekénél pedig **50%** árengedményt ad.

Lakik: Budapest, Andrássy-út 49.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsá-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyésztőterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakból és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leiró katalógusok ingyen.

Postaszállitmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállitmányhoz „Mühle tanácsadója a kertmívelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeltetik.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht”

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utcza 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.